

Moduł IX:

**Dzieci z opiniami poradni psychologiczno-
pedagogicznej w edukacji przedszkolnej**

Wydział Specjalnych Potrzeb Edukacyjnych ORE
Jolanta Rafał-Łuniewska

Podstawy pomocy psychologiczno-pedagogicznej

W rozporządzeniu MEN z dnia 30 kwietnia 2013r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach, w 3 czytamy:

3. 1. Pomoc psychologiczno-pedagogiczna **udzielana uczniowi** w przedszkolu, szkole i placówce **polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia**, wynikających w szczególności:

- z niepełnosprawności;
- z niedostosowania społecznego;
- z zagrożenia niedostosowaniem społecznym;
- ze szczególnych uzdolnień;
- ze specyficznych trudności w uczeniu się;
- z zaburzeń komunikacji językowej;
- z choroby przewlekłej;
- z sytuacji kryzysowych lub traumatycznych;□
- z niepowodzeń edukacyjnych;
- z zaniedbań środowiskowych związanych z sytuacją bytową ucznia i jego rodziny, sposobem spędzania czasu wolnego i kontaktami środowiskowymi;
- z trudności adaptacyjnych związanych z różnicami kulturowymi lub ze zmianą środowiska edukacyjnego, w tym związanych z wcześniejszym kształceniem za granicą.

Dzieci wymagające pomocy psychologiczno – pedagogicznej w przedszkolu

- Dzieci z niepełnosprawnościami (upośledzenie umysłowe, wady wzroku, wady słuchu, niepełnosprawność ruchowa, autyzm i Zespół Aspergera)- te dzieci mogą otrzymać orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego i tworzy się dla nich IPET
- Dzieci z zaburzeniami i z różnymi dysfunkcjami rozwojowymi (np. deficyty rozwojowe, obniżenie możliwości intelektualnych, wady wymowy)- te dzieci mogą otrzymać opinie z poradni psychologiczno-pedagogicznej i warto dla nich napisać program wspomagający lub plan pomocy p-p, którym zostaną objęte.
- Dzieci z zaburzeniami w funkcjonowaniu emocjonalno – społecznym, w tym ADHD, z trudnościami adaptacyjnymi i przewlekłe chore- jeśli są zdiagnozowane posiadają opinie z poradni psychologiczno-pedagogicznej (bez względu na to czy posiadają opinię czy nie należy objąć je pomocą psychologiczno-pedagogiczną).
- Dzieci zdolne- jeśli są zdiagnozowane posiadają opinie(bez względu na to czy posiadają opinię czy nie należy objąć je pomocą psychologiczno-pedagogiczną lub zaproponować indywidualny program lub tok nauczania).

Rodzaje opinii wydawanych przez poradnie psychologiczno - pedagogiczne

- opinie o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka;
- opinie w sprawie gotowości szkolnej dziecka, które spełniało obowiązek rocznego przygotowania przedszkolnego poza przedszkolem lub oddziałem przedszkolnym;
- opinie w sprawie odroczenia obowiązku szkolnego;
- opinia o specyficznych trudnościach w uczeniu się;
- opinie w sprawie dostosowania wymagań edukacyjnych wynikających z programu nauczania do indywidualnych potrzeb edukacyjnych ucznia;
- opinie w sprawie udzielenia zezwolenia na indywidualny program lub tok nauki;
- opinie w sprawie objęcia pomocą psychologiczno – pedagogiczną w przedszkolu czy szkole

Każde dziecko, a szczególnie ze specjalnymi
potrzebami edukacyjnymi potrzebuje od nauczycieli:

Zrozumienia

Akceptacji

Szerokich kompetencji

Więcej wysiłku

Uważności

Co oznacza akceptacja dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi?

Czego nie robić wobec dziecka ze SPE?

- „specjalne” traktowanie dziecka, koncentracja uczuciowa na dziecku
- współczucie graniczące z litością
- nadmierna pobłażliwość w sytuacjach zadaniowych (gdy są na miarę jego możliwości)
- nadmierne chronienie dziecka i przez to wyłączenie go z różnych form aktywności
- eksponowanie jego deficytów
- karanie za objawy

Co warto robić dla dziecka ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi?

- przydzielanie różnych zadań na równi z innymi dziećmi (jeżeli tylko to możliwe)
- włączanie we wszystkie zajęcia, w których może brać udział, nawet jeżeli wymaga to indywidualizacji pracy
- przyznawanie różnych znaczących ról na równi z innymi dziećmi
- udzielanie różnego rodzaju specjalistycznej pomocy z równoczesnym traktowaniem tej pomocy jako naturalnego świadczenia, a nie jako uciążliwego obowiązku
- wspieranie zachętą i jawnie wyrażoną wiarą w możliwości radzenia sobie w trudnych sytuacjach
- ukazywanie rówieśnikom jego zdolności, osiągnięć, pozytywnych zachowań, eksponowanie wytworów jego pracy razem z wytworami innych dzieci
- serdeczne odnoszenie się, nawiązywanie więzi emocjonalnej, tak jak z innymi dziećmi

Jak wspomagać rodziców dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi?

- informować o rozwoju dziecka, o jego osiągnięciach i trudnościach, rodzaju potrzebnej pomocy i możliwości jej uzyskania
- uwspólniać z rodzicami dziecka oddziaływania edukacyjno-wychowawcze w przedszkolu i w domu
- konsultować z rodzicami formy udzielania pomocy dziecku w domu
- udzielać rodzicom porad i interwencyjnej pomocy w załatwianiu różnych spraw związanych z usprawnianiem dziecka, zaopatrzeniem go w środki pomocowe, korzystaniem z opieki specjalistów
- aktywizować rodziców do systematycznego współdziałania nie tylko z przedszkolem, ale także z innymi instytucjami niosącymi pomoc ich dziecku

Różne formy pomocy psychologiczno-pedagogicznej wobec dziecka z grupy ryzyka dysleksji

Dzięki zmianom aktów prawnych dla dzieci ze SPE dostępne są różnorodne formy udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Pomocą tą powinny być objęte także dzieci z grupy ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się. Część z tych zapisów stanowi kontynuację dotychczas podejmowanych działań. Do podstawowych form udzielanej pomocy należą przede wszystkim:

- **bieżąca praca z dzieckiem**
- **porady, konsultacje, warsztaty i szkolenia dla nauczycieli i rodziców,**
- **zajęcia rozwijające uzdolnienia,**
- **zajęcia specjalistyczne: korekcyjno-kompensacyjne, logopedyczne, socjoterapeutyczne, inne zajęcia o charakterze terapeutycznym.**

Dostosowanie wymagań edukacyjnych

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2007r. z późn. zm.
(*Dz. U. nr 83, poz.562; Dz. U. nr 228, poz.1491; Dz. U z 2013r. poz. 520*) **w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych** w 6.1 i 6.1a, pkt 1-4 nauczyciele są zobowiązani do **indywidualizacji i dostosowania wymagań edukacyjnych**.

„ **6.1a** Nauczyciel jest obowiązany dostosować wymagania edukacyjne, o których mowa w 4 ust.1 pkt 1, do indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz możliwości psychofizycznych ucznia:

- Posiadającego orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego (...)
- Posiadającego orzeczenie o potrzebie indywidualnego nauczania (...)
- Posiadającego opinię poradni p-p (...)
- Nieposiadającego orzeczenia lub opinii wymienionych w pkt 1-3, który objęty jest pomocą psychologiczno-pedagogiczną w szkole- na podstawie rozpoznania indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych oraz indywidualnych możliwości psychofizycznych ucznia dokonanego przez nauczycieli i specjalistów, o którym mowa w przepisach w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach **(Dz. U. z 2013 r. poz.532)**”

Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla dziecka ze SPE

W Rozporządzeniu MEN w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach (DZ. U. z 2013r. poz. 532) znajdują się zapisy:

3.1 punkt 5 mówiące o tym, że „**Pomoc psychologiczno-pedagogiczna udzielana uczniowi w przedszkolu, szkole i placówce polega na rozpoznawaniu i zaspokajaniu indywidualnych potrzeb rozwojowych i edukacyjnych ucznia oraz rozpoznawaniu możliwości psychofizycznych ucznia, wynikających między innymi ze specyficznych trudności w uczeniu się**”.

Rozporządzenie reguluje zasady zapewniania **każdemu uczniowi** kompleksowej oferty pomocy jak najbliżej, tj. w środowisku jego nauczania i wychowania. Jednocześnie umożliwia organizowanie pomocy wg 5.3 we współpracy z rodzicami ucznia, przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne, w tym poradnie specjalistyczne, placówki doskonalenia nauczycieli, inne przedszkola, szkoły i placówki oraz organizacje pozarządowe.

Powoływanie zespołów w przedszkolu (tylko dla dziecka z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego)

Organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej wobec ucznia ze SPE

*Wg Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 kwietnia 2013r. w sprawie zasad udzielania i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej w przedszkolach, szkołach i placówkach (Dz. U. z 2013r., poz.532) zakłada się, że w przedszkolu/szkole będą **powoływane zespoły** dotyczące wspierania/pracy z dziećmi ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi **tylko posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego**.*

Zespół będzie powoływany dla każdego dziecka z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego. Częstotliwość spotkań oraz realizowane zadania są zależne od potrzeb dzieci z niepełnosprawnością.

Organizacja pomocy p-p dla dzieci ze SPE bez orzeczeń, może być określona procedurą udzielania pomocy w danym przedszkolu lub innymi rozwiązaniami organizacyjnymi.

Czy konieczne jest powoływanie zespołu nauczycieli dla wspomagania dziecka np. z grupy ryzyka dysleksji?

W odniesieniu do ucznia z opinią o specyficznych trudnościach w uczeniu się organizacja pomocy psychologiczno-pedagogicznej zależy w dużej mierze od możliwości organizacyjnych przedszkola, szkoły czy placówki.

19 ust. 1-9 ww. *Rozporządzenia* określają szczegółowo rolę nauczycieli i wychowawców w rozpoznawaniu i organizacji pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla ucznia ze specyficznymi trudnościami w nauce.

19 ust. 3 mówi wyraźnie, iż „**w przypadku stwierdzenia, że uczeń ze względu na potrzeby rozwojowe lub edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne wymaga objęcia pomocą psychologiczno-pedagogiczną, odpowiednio nauczyciel, wychowawca grupy wychowawczej lub specjalista niezwłocznie udzielają tej pomocy w trakcie bieżącej pracy z uczniem i informują o tym (...) wychowawcę klasy lub (...)dyrektora przedszkola lub placówki. Bardzo istotne wydają się również ust. 4 i 5 w 19.**

Według ww. *Rozporządzenia* nie jest konieczne powoływanie zespołu, nie mniej, aby otoczyć dane dziecko odpowiednią pomocą niezbędna staje się **współpraca nauczycieli ze specjalistami np. terapeutami pedagogicznymi oraz ścisła współpraca z rodzicami, jako ważnym źródłem informacji o dziecku.**

Symptomy ryzyka dysleksji a zadania nauczycieli

Przewiduje się następujące zadania dla nauczycieli edukacji przedszkolnej ze specjalistami zatrudnionymi w przedszkolu lub poradni p-p zajmujących się np. dzieckiem przejawiającym symptomy ryzyka dysleksji:

- koordynowanie organizacji i prowadzenia różnych form pomocy psychologiczno-pedagogicznej (wychowawca, dyrektor przedszkola lub placówki - lub inna wyznaczona przez niego osoba, której zadaniem będzie planowanie i koordynowanie udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom w przedszkolu, szkole lub placówce (19.9. ww. *Rozporządzenia*)
- wspieranie działań nauczyciela w rozpoznawaniu ryzyka wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się (specjaliści w przedszkolu i szkole: psycholog, pedagog szkolny, specjalista terapii pedagogicznej, logopeda -pomagają określić: sposoby, narzędzia, materiały, planowanie doskonalenia i wsparcia specjalistycznego w miarę potrzeb),
- zaplanowanie form i sposobów udzielania pomocy,
- opracowywanie i wdrażanie indywidualnych działań nauczycieli wobec uczniów ze specyficznymi trudnościami w nauce,
- dokonywanie okresowej efektywności udzielonego wsparcia,
- wspieranie rodziców,
- współpraca z różnymi instytucjami wspierającymi działania przedszkola, w tym poradniami

Etapy udzielania pomocy dziecku z symptomami ryzyka dysleksji

Wsparcie i pomoc psychologiczno-pedagogiczna powinny dotyczyć nie tylko pomocy udzielanej nauczycielom i dzieciom, ale także rodzicom. Powinni być oni informowani o różnych formach i możliwościach otrzymania wsparcia dla swoich dzieci w obszarze specyficznych trudności w uczeniu się. Jednocześnie powinni stanowić ważne ogniwo w udzielnej pomocy psychologiczno-pedagogicznej. Na etapie edukacji przedszkolnej, bez zaangażowania i wsparcia rodziców, trudno jest mówić o skutecznej pomocy udzielanej dzieciom. Rodzice powinni mieć także możliwość otrzymywania na terenie przedszkola informacji i wsparcia odpowiednio do ich potrzeb. Nauczyciel powinien informować rodzica o sukcesach, możliwościach jego dziecka, ale także o tych obszarach, które wymagają poprawy czy wsparcia. W związku z tym nauczyciel, który rozpozna u dziecka ryzyko wystąpienia specyficznych trudności w uczeniu się powinien zaplanować konkretne działania

Wyróżnia się następujące etapy udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej uczniom z ryzyka wystąpienia dysleksji:

Etap I – *pomoc udzielana przez nauczyciela podczas obowiązkowych zajęć*

Etap II – *pomoc udzielana w dalszym ciągu przez nauczyciela we współpracy ze specjalistami.*

Etap III – *pomoc udzielana przez specjalistów we współpracy z nauczycielem i rodzicami najczęściej w formie indywidualnych spotkań.*

Współpraca nauczycieli przedszkola ze specjalistami

*Pomoc psychologiczno-pedagogiczna **udzielana** w przedszkolu, szkole i placówce **rodzicom dzieci i nauczycielom** polega na **wspieraniu rodziców i nauczycieli w rozwiązywaniu problemów wychowawczych i dydaktycznych oraz rozwijaniu ich umiejętności wychowawczych w celu zwiększania efektywności pomocy psychologiczno-pedagogicznej dla dzieci.***

Współpraca poszczególnych osób zarówno pracujących w przedszkolu/szkole, jak i z instytucji zewnętrznych wymaga szczególnej organizacji.

Równie ważnymi czynnikami sprzyjającymi dobremu funkcjonowaniu grupy nauczycieli wspierającej dziecko z opinią są także istniejące zasoby wewnętrzne związane m.in. z posiadaną bazą (sale przygotowane do prowadzenia różnorodnych zajęć – nie tylko pracy przy stolikach), odpowiednie wyposażenie (materiały i pomoce zarówno dla dzieci jak i dla nauczycieli). Warto również zadbać o współpracę nauczycieli między sobą, przepływ informacji – powstawanie grup wsparcia oraz nawiązanie współpracy między nauczycielami a specjalistami.